

Principy a priority dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb v roce 2014

A. Základní principy dotačního řízení

Principy dotačního řízení jsou dány Příkazem ministra 13/2011, tj. dokumentací pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb, především pak výzvou k dotačnímu řízení a metodikou pro poskytování dotací (dále jen metodika). Stanovené prioritní okruhy včetně koeficientů pro limity dotací tím nepopírají základní podmínky pro poskytnutí a stanovení optimálního návrhu dotace podle výše uvedené metodiky.

Cílem Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) je v rámci dotačního řízení vyloučení střetu zájmů, vytvoření rovného přístupu ke všem poskytovatelům sociálních služeb a transparentního dotačního systému, který primárně podporuje ty sociální služby, jež umožňují co nejdélší možné setrvání jejich uživatelů v domácím prostředí či místní komunitě.

Základní principy a priority dotačního řízení:

- 1. Vyloučení střetu zájmů**
- 2. Rovný přístup ke všem poskytovatelům**
- 3. Analýza střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb jakožto podkladů pro poskytování dotací**
- 4. Podpora terénních a ambulantních služeb sociální péče**
- 5. Podpora sociálních služeb zaměřených na podporu dětí ohrožených sociálním vyloučením, včetně podpory jejich případných pěstounských rodin a dále sociálních služeb zaměřených na jednotlivce ohrožené předlužením a s tím souvisejícími sociálně nežádoucími jevy**
- 6. Podpora pobytových služeb sociální péče realizující kroky vedoucí k deinstitucionalizaci a humanizaci**
- 7. Zpřesnění rozsahu působnosti Programu podpory B**
- 8. Podpora zásad a principů paliativní péče v zařízeních pobytových sociálních služeb uvedených v §48 (domovy pro osoby se zdravotním postižením), v §49 (domovy pro seniory) a v §50 (domovy se zvláštním režimem) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**
- 9. Nenavyšování kapacit pobytových služeb sociální péče**
- 10. Dotace se neposkytne těm sociálním službám, které jsou v rozporu s obecnými pravidly dotačního řízení a finanční kontroly**

Ad. 1. a 2. Vyloučení střetu zájmů a rovný přístup ke všem poskytovatelům

Vyloučení střetu zájmů a dosažení rovného přístupu ke všem poskytovatelům bude dosaženo **stanovením a zveřejněním exaktního způsobu výpočtu optimálního a reálného návrhu dotace u všech druhů služeb a všech poskytovatelů sociálních služeb v jednotlivých krajích.** Stanovení kritérií návrhu dotace nemusí být jednotné pro celou ČR (jednotlivé kraje již pracují s různými metodami – určení cenových hladin, benchmarking atd. – a poskytovatelé sociálních služeb mají být s těmito metodami srozuměni), všechny krajské úřady ale musí prostřednictvím MPSV zveřejnit konkrétní způsoby výpočtu/návrhu optimálního/reálného návrhu dotace. Tato kritéria budou MPSV odeslána zároveň se souhrnnou žádostí o dotace a budou ze strany MPSV po stanovení návrhů dotací ověřena. Stanovisko příslušného krajského úřadu o reálné výši dotace pro jednotlivé subjekty bude po projednání s MPSV chápáno jako závazné. MPSV uveřejnění konkrétní způsoby návrhů optimálního/reálného návrhu dotace pro sociální služby podpořené v rámci dotačního programu podpory B.

V případě, kdy krajskými úřady nebudou provedeny všechny úkony pro správné posouzení jednotlivých žádostí o dotaci ze státního rozpočtu způsobem, který je definován v metodice, stanoví způsob určení reálného návrhu výše dotací analogicky s rokem 2013 pro jednotlivé sociální služby ministr práce a sociálních věcí.

Všechna aplikovaná kritéria budou dále zveřejněna na webu MPSV a bude možné je zpětně ověřit taktéž ze strany žadatelů o dotaci i veřejnosti.

Ad. 3. Analýza střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb jakožto podkladů pro poskytování dotací

Od konce září do konce října budou analyzovány všechny aktuální střednědobé plány rozvoje sociálních služeb, přičemž cílem analýzy těchto plánů je jejich použitelnost jakožto východiska pro určení potřeby jednotlivých služeb, jejich dostupnosti na území kraje a kvantifikaci požadavků na poskytnutí dotace ze strany jednotlivých krajů. K vyhodnocení budou použity také analýzy provedené v rámci vyhodnocení krajských plánů rozvoje sociálních služeb v roce 2012 v rámci individuálního projektu odboru 22 Podpora procesů v sociálních službách.

Současně budou všechny věcně příslušné odbory krajských úřadů a hlavního města Prahy požádány o strukturovanou informaci jak plní plány rozvoje sociálních služeb ve vztahu k zajištění dostupnosti sociálních služeb podle § 95, zejména písm. f) zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“).

Ad. 4. Podpora terénních a ambulantních služeb sociální péče

MPSV bude v rámci přenesené působnosti výkonu státní správy v rámci dotačního řízení požadovat po krajských úřadech, v rámci stanovení konkrétní podpory poskytovatelům sociálních služeb, **pokračující podporu terénních a ambulantních služeb sociální péče** (zejména centra denních služeb, denní stacionáře, pečovatelská služba a osobní asistence). Navrhuje se tedy následující limit, který bude MPSV při projednávání souhrnných žádostí s krajskými úřady požadovat, a to takový, aby podpora těchto

sociálních služeb v souhrnu za kraj **odpovídala zhruba do úrovně 100% částky přidělené této formě „pečových“ služeb v roce 2013**; pokud nedojde k významnému snížení kapacity poskytované služby.

Tímto požadavkem bude zajištěno, že pobytové služby sociální péče nebudou oproti službám terénním a ambulantním zvýhodněny. Současně vzhledem k avizované redukci jednotlivých druhů služeb sociální prevence, které budou zařazeny samotnými kraji do navazujících individuálních projektů, bude zohledněn nárůst požadavků za služby sociální prevence vůči dotaci ze státního rozpočtu, které v roce 2013 byly financovány z IP krajů.

Ad. 5. Podpora sociálních služeb zaměřených na podporu dětí ohrožených sociálním vyloučením, včetně podpory jejich případných pěstounských rodin a dále sociálních služeb zaměřených na jednotlivce ohrožené předlužením a s tím souvisejícími sociálně nežádoucími jevy

MPSV bude v rámci přenesené působnosti výkonu státní správy v rámci dotačního řízení požadovat po krajských úřadech, v rámci stanovení konkrétní podpory poskytovatelům sociálních služeb, pokračující podporu těchto služeb sociální prevence, které podporují cílové skupiny dětí a rodin, z nichž tyto děti pocházejí, a které brání sociálnímu vyloučení těchto cílových skupin pro jejich krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiných fyzických osob. Pro oblast služeb, které současně zajišťují podporu pěstounských rodin, které přijaly do péče dítě ohrožené sociálním vyloučením (tzv. ohrožené děti) bude vyžadována prioritní podpora jako v případě biologických rodin. Mezi tuto skupinu služeb se dále zařazují služby, které prokazatelně poskytují základní činnosti a metody sociální práce vedoucí k pomoci a předcházení sociálně nežádoucích jevů spojených s předlužením a ohrožením ztráty bydlení a zaměstnání jako doprovodného jevu. Pro získání prioritní podpory budou žadatelé o dotaci ze SR uvádět tuto skutečnost v komentáři žádosti k tomu příslušnému, následně bude tato skutečnost ověřována krajským úřadem při hodnocení žádosti.

Cílem MPSV je i v době realizace rozpočtových úspor podporovat preventivní služby s cílem zabránit budoucímu rozvoji sociálně-nežádoucích jevů, jejichž řešení by si v rámci systémů sociální ochrany v budoucnu vyžádalo mnohem nákladnější opatření a jednotný postup v rámci realizaci opatření sociální politiky.

MPSV bude při projednávání souhrnných žádostí požadovat, aby podpora těchto sociálních služeb v souhrnu za kraj dosahovala zhruba do úrovně **100 % částky přidělené tomuto typu služeb v roce 2013**, za předpokladu, že nedošlo ke snížení kapacity v daných druzích sociálních služeb. Zvýšené požadavky vybraných služeb sociální prevence budou dále pokryty snížením objemu dotací primárně v rámci pobytových služeb sociální péče, a dále pak sociálního poradenství a ostatních služeb sociální prevence.

Údaje uvedené v bodech 4) a 5), týkající se míry podpory v uvedených druzích služeb, vyjadřují souhrnná krajská čísla a nemusí platit pro každého poskytovatele sociálních služeb.

Ad. 6. Podpora pobytových služeb sociální péče realizující kroky vedoucí k deinstitucionalizaci a humanizaci

MPSV bude v rámci přenesené působnosti výkonu státní správy v rámci dotačního řízení požadovat od krajských úřadů pokračující podporu těch služeb, které prokazatelně realizují systémově a strategicky procesy vedoucí ke zkvalitňování poskytování dlouhodobé sociální péče a to ve všech formách jejího poskytování – ambulantní, terénní i pobytové. Cílem je pak zajištění systému komunitní péče, kam spadají skutečně kvalitní a objektivně potřebná pobytová zařízení sociálních služeb.

Fakticky to znamená, že ve službě probíhá proces deinstitucionalizace a humanizace (mohou být např. zapojeny v projektu MPSV Podpora transformace sociálních služeb... a prokázaly výsledky procesu nebo systematicky a strategicky pracují na tomto procesu mimo uvedený projekt a mají prokazatelné výsledky) nebo existuje již schválený záměr zapojení do tohoto procesu v průběhu roku 2014 a objektivně tak vzniknou takové sociální služby s tím spojené náklady. V tomto případě by rozhodnutí o poskytnutí dotace v dané výši bylo vázáno podmínkou doložením usnesení zřizovatele vč. přiloženého schváleného plánu procesu, nejpozději k 1. 9. 2014. V opačném případě by bylo vydáno rozhodnutí nové s adekvátně sníženou částkou dotace.

Ad. 7. Zpřesnění rozsahu působnosti Programu podpory B

Program podpory B je vyhlašován na základě ustanovení § 104 zákona o sociálních službách. K ustanovení bodu 1 a bodu 3 písmene a) a b) lze v tuto chvíli říci, že i přes opakovaná upozornění se určitý počet poskytovatelů sociálních služeb s odvoláním na takto široce definovaný rozsah působnosti dotačního programu zařazuje do celostátní působnosti, a to přesto, že jsou typicky regionálními službami a nezajišťují žádnou specifickou pomoc v daném regionu, která by byla pro krajskou úroveň složitě uchopitelná.

Redukcí je také způsobeno posílení programu podpory A o adekvátní částku, přestože v absolutní částce může být celková alokace do programu podpory A nižší než v roce 2013, neboť sociální služby, které se samy špatně zařadí do programu podpory B a nebudou splňovat definici vymezenou výzvou, budou nejdříve osloveny, aby se samy v rámci opravného termínu do programu podpory A přeřadily, pokud tak neučiní, budou automaticky přeřazeny do programu podpory A, do krajů podle uvedené působnosti sociální služby.

Ad. 8. Podpora zásad a principů paliativní péče v zařízeních pobytových sociálních služeb uvedených v §48 (domovy pro osoby se zdravotním postižením), v §49 (domovy pro seniory) a v §50 (domovy se zvláštním režimem) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Paliativní péče má interdisciplinární charakter, její součástí je, mimo jiné, i zhodnocení sociální problematiky, která zahrnuje rodinné zázemí, sociální vazby klienta, jeho komunikační omezení, finanční podmínky a další sociální problémy vzniklé v souvislosti s vážným onemocněním. Zaměstnanci výše uvedených pobytových zařízení sociálních služeb se mohou ocitnout tváří v tvář lidem, kteří trpí progresivní nevléčitelnou nemocí. Měli by proto mít vědomosti a dovednosti z oboru paliativní péče, aby mohli nemocnému zaručit nejlepší možnou kvalitu života a jeho rodinným příslušníkům poskytnout přiměřenou oporu.

MPSV bude podporovat rozvoj zásad a principů paliativní péče v uvedených druzích zařízení pobytových sociálních služeb formou nákupu specializovaných školení, kurzů a stáží.

Ad. 9. Nenavyšování kapacit pobytových služeb sociální péče

Navyšování kapacit pobytových služeb sociální péče nebude v rámci finanční podpory ze státního rozpočtu nadále podporováno s níže uvedenými výjimkami:

- vznik nových lůžek **v rámci domovů se zvláštním režimem**; u tohoto druhu služby se počítá s možným nárůstem počtu lůžek, která vznikají **převážně transformací lůžek v domovech pro seniory**, přičemž tato transformovaná lůžka budou v rámci dotačního řízení podpořena;
- vznik nových **lůžek v domovech pro seniory, bez nichž by došlo k ohrožení života a zdraví** nebo vzniku sociálně nežádoucí situace v početně vyšší incidenci v daném regionu, tuto potřebnost dokládá jasným prohlášením místně příslušný krajský úřad;
- podpory nových kapacit **domovů pro seniory, které vznikly na základě programového financování MPSV.**

Nové kapacity jsou ty, které nebyly doposud v dotačním řízení podpořeny, bez ohledu na skutečnost, kdy byla registrace udělena, nebo zda si subjekt doposud o dotaci ze státního rozpočtu nepožádal.

Celkový objem finančních prostředků vyhrazených na služby sociální péče bude jednotlivým krajům sdělen zároveň s informací o celkové výši směrného čísla, přičemž musí být primárně zachována podpora terénních a ambulantních služeb sociální péče (viz bod 4 základních principů).

Ad. 10. Dotace se neposkytne těm sociálním službám, které jsou v rozporu s obecnými pravidly dotačního řízení a finanční kontroly

Jde o obecné ustanovení v rámci pravidel platících pro MPSV, které jako poskytovatel dotace může finanční prostředky poskytovat pouze za předpokladu, že budou využity v souladu se zásadou 3E, tj. účelnost, hospodárnost a efektivita.

B. Krizový scénář – způsob stanovení dotace jednotlivým poskytovatelům v rámci dotačních programů přímo MPSV

V případě, že dojde pro rok 2014 k odmítnutí participace krajských úřadů na provedení posouzení žádosti o dotaci jednotlivými poskytovateli sociálních služeb až do výše reálného návrhu dotace pro jednotlivé poskytovatele sociálních služeb, MPSV stanoví tzv. normativní výši dotace pro jednotlivé kapacity v daných druzích sociálních služeb přidělených v roce 2013, případně další parametry budou zváženy až na základě vývoje celkové situace a budou dle pravidel uvedených v bodech 1 a 2 v části A materiálu uveřejněna ministerstvem na webu. Níže uvádíme návrh třídění k určení výše dotace.

Základní třídění:

Sociální služby, u nichž lze použít jednotku lůžko (SSL) a sociální služby, u nichž nelze lůžko použít a jednotkou je pracovník v přímé péči (SSP).

Třídění dle úrovně regionálních charakteristik a potřeb pro poskytování sociálních služeb:

Pro volbu stanovení normativní částky dotace v rámci jednotlivých druhů sociálních služeb může být proveden výpočet průměru částky dotace, pro daný druh služby, v daném kraji pro danou jednotku s tím, že je dále možné provádět redukce či úpravy pomocí koeficientů, jež se mohou odvíjet od míry podílu financování zřizovatelem, efektivitou a dalších finančních zdrojů – bonifikace či penalizace dle výše úhrady uživatelů. Dále budou využity koeficienty pro zabránění zásadního propadu přidělené dotace oproti r. 2013, např.: návrh dle kritérií třídění je o 25% nižší, než byla dotace r. 2013, stanovíme limit dolů i nahoru – 15%, návrh dle třídění se upraví a dotace se navrhne ve výši nejméně 85%.

Třídění na základě vyrovnání rozdílů vzniklých zásahy MPSV v roce 2013:

U předem vybraných druhů sociálních služeb, tam, kde je charakter služby spíše pohotovostní – tj. je třeba tyto druhy zajistit, přestože nelze automaticky prokázat kauzalitu mezi poskytováním sociálních služeb a mírou výskytu sociálně nepříznivé situace – bude výše dotace na jednotku kalibrována na národní úrovni, tj. výše dotace v daném regionu v rámci roku 2013 (příkladem může být služba dle § 60a intervenční centra, kde to, zda je služba zajišťována neovlivní počet vykázaní využitých Policí ČR, ba naopak je nutné mít zajištěnu pohotovostní kapacitu v rámci každého regionu, aby potřeby obětí domácí násilí byly vždy zajištěny bez ohledu na region). Tato kalibrace proběhne také v rámci druhů služeb sociální prevence, které byly v roce 2013 dofinancovány ze státního rozpočtu, kvůli výpadku zdrojů z Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost a z toho důvodu je deformován dosavadní regionální vývoj včetně potřeb (příkladem může být služba dle §62 nízkoprahová zařízení pro děti a mládež nebo dle §57 azylové domy).

Variantský způsob třídění:

Bude provedeno základní třídění a následně v případě hlubokých rozdílů v regionálně normativně určené dotaci na jednotku pro poskytovatele v porovnání napříč územím ČR může MPSV přistoupit k tzv. „státem určenému podílu na financování sociálních služeb v roce 2014“, tj. normativní dotace na jednotku v rámci republikového průměru s použitím limitů propadu i navýšení.